

PŘECHODNÍKY: I. PŘÍTOMNÝ

Autor: Mgr. Vladimíra Barboříková

Datum (období) tvorby: 3. – 5. 4. 2013

Ročník: devátý

**Vzdělávací oblast: jazyk český – jazykové vyučování – tvarosloví – tvary sloves a
přídavných jmen**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Anotace:

- Žáci se v modulech věnovaných přechodníkům seznámí s knižními tvary přechodníku přítomného a minulého, s principem vytváření jejich tvarů v souvislosti s reálným časovým průběhem děje, uvědomí si souvislost mezi přechodníky a přídavnými jmény slovesnými
- Modul je vhodný pro individuální i skupinovou práci

Přechodníky:

1. slovní druh:

jsou to **knižní tvary S L O V E S**

2. větné členy:

jsou to **D O P L Ň K Y**

DRUHY PŘECHODNÍKŮ:

1. PŘECHODNÍK PŘÍTOMNÝ

2. PŘECHODNÍK MINULÝ

Přechodník přítomný-

vyjadřuje současnost s obsahem přísudku
(tzn. že oba děje - vyjádřený přechodníkem
i přísudkem - probíhají, proběhly nebo
budou probíhat současně).

Z tohoto důvodu se přechodník přítomný tvoří
**téměř výhradně jen
z nedokonavých sloves.**

Důležité je vědět, že :

1. jedna koncovka je pro rod mužský v čísle jednotném,
2. jedna je společná pro rod ženský a střední v čísle jednotném
3. jedna koncovka je pro množné číslo všech rodů.

Přechodník přítomný je tvořen

- **od kmene přítomného**

nejlépe z tvaru 3. os. č. množ. zp. ozn. času
přítomného bez koncovky, např.

d ě l a j - **í**:

d ě l a j + **e**

d ě l a j + **íc**

d ě l a j + **íce**

n e s - **ou**:

nes + **a**

nes + **ouc**

nes + **ouce**

3.os.č.mn.	<u>rod mužský</u>	<u>rod ženský a střední</u>	<u>množné číslo všech rodů</u>
-í	-e/-ě	-íc	-íce
Mažou (dříve tvar maží)	maže	mažíc	mažíce
kryjí	kryje	kryjíc	kryjíce
kupují	kupuje	kupujíc	kupujíce
sázejí	sázeje	sázejíc	sázejíce
dělají	dělaje	dělajíc	dělajíce

3.os.č.mn.	<u>rod mužský</u> <u>č.j.</u>	<u>rod ženský a</u> <u>střední č.j.</u>	<u>množné číslo</u> <u>všech rodů</u>
-OU	<u>-a</u>	<u>-ouc</u>	<u>-ouce</u>
n e s o u	nesa	nesouc	nesouce
b e r o u	bera	berouc	berouce
p e č o u	peka	pekouc	pekouce
t ř o u	tra	trouc	trouce
t i s k n o u	tiskna	tisknouc	tisknouce
m i n o u	mina	minouc	minouce

stejně i sloveso **být** v trpném rodě:

jsa zkoušen,

jsouc zkoušena/zkoušeno,

jsouce zkoušeni/y/a

Utvoř tvary 3.os. č. mn. přít. času a rozděl je podle zakončení na 2 skupiny:

-í

-ou

- dávat, brát, sypat,
- kreslit, doufat, volat,
- tisknout, sázet, prát,
 - kupovat, dřít, být,
- veselit se, nést, prosit,
 - drát, mačkat,
- žrát, mávat, stavět

Řešení: -í

- dávat, kreslit,
- doufat, volat,
- sázet, kupovat,
 - veselit se,
- prosit, mačkat,
- mávat, stavět

-ou

- brát, sypat,
- tisknout, prát,
- být, dřit, nést,
- drát, žrát

Doplň správné tvary: typ -í

- Chlapec (dívat se) na hvězdy si povzdechl.
- Žirafa, (natahovat se) po suchých listech, měla hlad.
- Děvčátko (směje se) sahalo po panence.
- Děti, (dychtit) po zaslouženém uznání, se stále překřikovaly.

Doplň správné tvary: typ -í- řešení

- Chlapec (dívat se) **dívaje se** na hvězdy si povzdechl.
- Žirafa, (natahovat se) **natahujíc se** po suchých listech, měla hlad.
- Děvčátko (směje se) **smějíc se** sahalo po panence.
- Děti, (dychtit) **dychtíce** po zaslouženém uznání, se stále překřikovaly.

Doplň správné tvary: typ -ou

- Stařec, (nést) statečně ztrátu, ani nezpomalil svou chůzi.
- Žena (mást)posluchače spřádala svůj neskutečný příběh.
- Slůně, (brát) Ovoce chobotem, běželo za matkou.
- Kluci, (prát se) o každý bod, se stali vítězi.

Doplň správné tvary: typ -ou

- Stařec, (nést) **nesa** statečně ztrátu, ani nezpomalil svou chůzi.
- Žena (mást) **matouc** posluchače spřádala svůj neskutečný příběh.
- Slůně, (brát) **berouc** ovoce chobotem, běželo za matkou.
- Kluci, (prát se) **perouce se o každý bod**, se stali vítězi.

Utvoř správné tvary přechodníku přítomného:

- Ženy, (prosit) o kousek chleba pro děti, plakaly.
Eva (kreslit) krajinu byla jí okouzlena.
Pekař, (sázet) do pece bochníky, si otřel pot s čela.
Úspěšný cyklista (dávat) interview pocítil slabost.
Petr, (brát) ten úkol na sebe, zvažněl.
Fanoušci (doufat) ve vítězství byli k neudržení.
Děvčata (volat) SOS se pomoci chlapců
nedočkala.
Řidička, (mačkat)..... plyn až k podlaze, prosvištěla
kolem.
Matka, (tisknout) zachráněné dítě k sobě, ho
zlíbala.
Karel IV. (veselit se) s Buškem pili víno.
Dívky, (drát) jemné prachové peří, ani nedýchaly.
Malíř, (být) okouzlen krásou okolní krajiny, se zastavil.
Ubohé zvíře, (žrát) lákavou, ale otrávenou návnadu,
v bolestech skonalo.

Utvoř správné tvary přechodníku přítomného: řešení:

Ženy, (prosit) **prosíce** o kousek chleba pro děti, plakaly.

Eva (kreslit) **kreslíc** krajinu byla jí okouzlena.

Pekař, (sázet) **sázeje** do pece bochníky, si otřel pot s čela.

Úspěšný cyklista (dávat) **dávaje** interview pocítil slabost.

Petr, (brát) **bera** ten úkol na sebe, zvažněl.

Fanoušci (doufat) **doufajíce** ve vítězství byli k neudržení.

Děvčata (volat) **volajíce** SOS se pomoci chlapců nedočkala.

Řidička, (mačkat) **mačkajíc** plyn až k podlaze, prosvištěla kolem.

Matka, (tisknout) **tisknouc** zachráněné dítě k sobě, ho zlíbala.

Karel IV. (veselit se) **vesele se** s Buškem pili víno.

Dívky, (drát) **derouce** jemné prachové peří, ani nedýchaly.

Malíř (být) **jsa** okouzlen krásou okolní krajiny se zastavil.

Ubohé zvíře, (žrát) **žerouc** lákavou, ale otrávenou návnadu,
v bolestech skonalo.

<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=590#nadpis6>

<http://pravopisne.cz/2012/10/pravidla-prechodniky/>

<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=590>

<http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=420>